

UCHWAŁA NR II/17/24
RADY POWIATU W PIOTRKOWIE TRYBUNALSKIM
z dnia 23 maja 2024 roku

zmieniająca Uchwałę Nr XLIX/340/22 Rady Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 25 kwietnia 2022 roku w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Piotrkowskim na lata 2022 - 2025

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 107), art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 424)

Rada Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim
uchwala, co następuje:

§1. W Uchwale Nr XLIX/340/22 Rady Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 25 kwietnia 2022 roku w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Piotrkowskim na lata 2022 - 2025 zmienionej Uchwałą Nr LII/363/22 Rady Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 22 czerwca 2022 roku oraz Uchwałą Nr LXXVI/547/24 Rady Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 15 lutego 2024 roku wprowadza się nowy załącznik do Uchwały o treści stanowiącej załącznik do niniejszej Uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim.

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem.

Przewodniczący Rady
Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim

Bernard Matyszewski

*Załącznik
do Uchwały Nr II/17/24
Rady Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim
z dnia 23 maja 2024 roku*

**POWIATOWY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
ORAZ OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ
W POWIECIE PIOTRKOWSKIM
NA LATA 2022 – 2025**

Piotrków Trybunalski

Styczeń 2024

Spis treści

Wstęp	3
1. Podstawy prawne tworzenia programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej	4
2. Zmiany w systemie prawnym	7
3. Zadania samorządów z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej	10
4. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej	11
5. Przemoc domowa w liczbach	18
6. Analiza zjawiska przemocy na terenie powiatu piotrkowskiego	20
6.1. Diagnoza zjawiska przemocy oraz realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w powiecie piotrkowskim	20
6.2. Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych	21
6.3. Realizacja Gminnych Programów Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej	26
6.4. Diagnoza dostępności pomocy specjalistycznej dla rodzin dotkniętych przemocą w powiecie piotrkowskim	27
6.5. Diagnoza dostępności do poradnictwa medycznego na terenie Powiatu Piotrkowskiego	28
6.6. Diagnoza dostępność do poradnictwa psychologicznego na terenie Powiatu Piotrkowskiego	29
6.7. Interwencja Kryzysowa w powiecie piotrkowskim	31
6.8. Pomoc w zakresie ochrony przed dalszym krzywdzeniem	33
7. Sprawozdanie z realizacji powiatowego programu przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, szkole i środowisku lokalnym na lata 2018-2021	34
8. Cele i zadania Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2022-2025	40
8.1. Ogólne założenia Programu	40
8.2. Cele szczegółowe, działania, realizatorzy Programu	41
8.3. Źródła finansowania programu	42
8.4. Monitoring i ewaluacja programu	42
Zakończenie	43

Wstęp

Przemoc domowa jest zjawiskiem społecznym, które niszczy człowieka, wpływa destrukcyjnie nie tylko na osobę doznającą przemocy, ale także na jego rodzinę i otoczenie. Doświadczenie przemocy ma negatywne konsekwencje dla zdrowia psychicznego, fizycznego, rozwoju poznawczego oraz umiejętności współżycia z innymi ludźmi.

Większość sytuacji związanych z przemocą domową nie jest ujawniana. Doświadczają jej zarówno kobiety, mężczyźni, dzieci, osoby starsze oraz niepełnosprawne. Jest ona obecna w różnym nasileniu, we wszystkich społecznościach, bez względu na stopień ich rozwoju gospodarczego, społecznego czy kulturalnego. Jest to problem, który może dotyczyć każdego, bez względu na wiek, status społeczny i materialny, poziom wykształcenia czy wykonywany zawód.¹ Dbanie o ochronę osób doznających przemocy domowej, ochrona dóbr osobistych, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa jest także zadaniem państwa. Niezbędne jest zatem objęcie pomocą i wsparciem osób doznających przemocy, a także podjęcie działań wobec osób stosujących przemoc. Działania te powinny mieć charakter kompleksowy i systemowy. Ważnym elementem systemowych oddziaływań w tym zakresie na poziomie powiatu jest opracowanie i wdrażanie Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej. Celem oddziaływań jest ograniczenie skali zjawiska przemocy domowej oraz jej skutków.

¹ Katarzyna Michalskia, Dorota Jaszczak-Kuźmińska; Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych, Warszawa, 2010

1. Podstawy prawne tworzenia programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej

Obowiązek opracowania i realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej, zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2023 r., poz. 289 ze zm.), należy do zadań powiatu. Program służy ustaleniu podstawowych kierunków działań zmierzających do poprawy sytuacji osób i rodzin doznających przemocy, a także osób i rodzin zagrożonych przemocą.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2022-2025 jest kontynuacją kierunków działań wyznaczonych w latach poprzednich, z uwzględnieniem bieżących uwarunkowań, potrzeb a także obowiązujących przepisów prawnych. Wprowadzone aktualnie zmiany dotyczą ustawy z dnia 9 marca 2023 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw.

Przepisy, które weszły w życie zmieniają terminologię stosowaną w ustawie - pojęcie przemocy w rodzinie zostało zastąpione **przemocą domową**. Nowelizacja rozszerza również dotychczasowe formy przemocy domowej o dwie kolejne formy – **przemoc ekonomiczną** i **cyberprzemoc**, a także zakres podmiotowego zastosowania ustawy. Osoby, na które będą oddziaływać jej zmienione przepisy, to także **były współmałżonek, były partner lub inna osoba pozostająca obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkania i gospodarowania**.

W podstawie prawnej Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej uwzględniono **Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej** na lata 2024–2030, który przewiduje:

- **podniesienie świadomości społecznej** związanej z przeciwdziałaniem przemocy domowej oraz zwiększenie wiedzy na temat mechanizmów i skutków takiej przemocy
- rozwój, wzmocnienie i upowszechnienie **działań profilaktycznych** dotyczących przeciwdziałania przemocy domowej;
- **podniesienie jakości usług** świadczonych na rzecz osób zagrożonych bądź doznających przemocy domowej;
- **zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej** dla osób, które doświadczają przemocy domowej, w tym zapewnienie miejsc w całodobowych placówkach udzielających pomocy;
- **zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań** w stosunku do osób stosujących przemoc domową;

- **podniesienie kwalifikacji i wzrost kompetencji osób**, które zajmują się świadczeniem usług dla osób zagrożonych i doznających przemocy domowej oraz osób stosujących taką przemoc.

Przemoc ujmowana w kontekście łamania praw człowieka, jako ważny problem społeczny, znalazła odzwierciedlenie w wielu dokumentach międzynarodowych, zalecających podejmowanie wszelkich niezbędnych działań w celu eliminacji przemocy i ochrony osób doznających przemocy.

Należą do nich m. in.:

Dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ):

- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 18 grudnia 1979 r.,
- Konwencja o prawach dziecka z dnia 20 listopada 1989 r.,
- Deklaracja o Eliminacji Przemocy wobec Kobiet z dnia 20 grudnia 1993 r. Rezolucja 48/104 Zgromadzenia Ogólnego ONZ,
- Rezolucja A/54/4 Zgromadzenia Ogólnego ONZ – Protokół Fakultatywny do Konwencji w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z dnia 6 października 1999 r.

Rady Europy:

- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 r.,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z 15 stycznia 1990 r.,
- Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie,
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy Rec. (2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z 30 kwietnia 2002 r.,
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej z 11 maja 2011 r.

Dokumenty Unii Europejskiej:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar,
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (w sprawach karnych),
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW,

- Dyrektywa 2012/29/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW.

Dokumenty krajowe normujące problematykę przeciwdziałania przemocy:

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny,
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego,
- ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy,
- ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego,
- ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji,
- ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe,
- ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji,
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym,
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa,
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe,

- ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela,
- Uchwała Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na rok 2023.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej ma swoje podstawy prawne przede wszystkim w **ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2021 poz. 1249)**, zwanej dalej „ustawą” oraz **ustawy z dnia 9 marca 2023 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw**. Ustawa m.in. określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc. Ustawa zobowiązuje również gminy i powiaty m.in. do tworzenia własnych programów przeciwdziałania przemocy domowej, prowadzenia poradnictwa, interwencji kryzysowej, prowadzenia ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy oraz prowadzenia programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc.

2. Zmiany w systemie prawnym

Projektowanie spójnego i skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy rozpoczęło się w 2005 r. od uchwalenia ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Do tego czasu działania były realizowane w ramach prawa karnego i rodzinnego oraz w ramach ustawy o pomocy społecznej.

Preambuła do ówczesnej ustawy podkreślała, że przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej, a władze publiczne mają obowiązek zapewnić wszystkim obywatelom równe traktowanie i poszanowanie ich praw i wolności. Celem ustawy było zwiększenie skuteczności działań zapobiegających przemocy w rodzinie oraz działań eliminujących tę przemoc.

Ustawa określiła zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy oraz wobec osób stosujących przemoc. W celu zwiększenia skuteczności przeciwdziałania przemocy ustawa położyła nacisk na działania polegające na podnoszeniu świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków przemocy. Odpowiedzialność za realizację polityki zwalczania przemocy spoczęła na rządzie oraz jednostkach samorządu terytorialnego.

Szeroka nowelizacja ustawy została przeprowadzona w 2010 r. tj. pięć lat od jej uchwalenia. Jej celem było zwiększenie skuteczności ochrony osób doznających przemocy w rodzinie, jak również działań kierowanych wobec jej sprawców. Nowelizacja wypracowała rozwiązania systematyzujące i podnoszące efektywność pracy służb zajmujących się realizacją zadań z zakresu

przeciwdziałania przemocy. W nowelizacji ustawy prowadzono wówczas między innymi:

- zakaz kontaktowania się osoby stosującej przemoc z osobą doznającą przemocy oraz nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego przez osobę stosującą przemoc bez względu na fakt, czy jest on jego właścicielem czy nie,
- zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci,
- obowiązek informowania służb o przypadkach przemocy domowej,
- zasady współpracy w zespołach interdyscyplinarnych i grupach roboczych zajmujących się pracą z osobami doznającymi przemocy i osobami stosującymi przemoc,
- szczegółowe rozwiązania w zakresie realizacji procedury Niebieskiej Karty.

Ostatnia nowelizacja ustawy została wprowadzona ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw. Zmiany są bardzo szerokie i kładą duży nacisk na zagwarantowanie skutecznej ochrony osobom, które doświadczają przemocy domowej. Wprowadzone nowelizacją ustawy zmiany obowiązują od 22 czerwca 2023 r.

Poniższa tabela pokazuje podstawowe zmiany w nazewnictwie wynikające z nowej nowelizacji ustawy:

NAZEWNICTWO PRZED NOWELIZACJĄ USTAWY	NAZEWNICTWO PO NOWELIZACJI USTAWY
ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej
osoba dotknięta przemocą w rodzinie /ofiara przemocy	osoba doznająca przemocy domowej
członek rodziny stosujący przemoc/ sprawca przemocy	osoba stosująca przemoc domową
odebranie dziecka	zapewnienie dziecku ochrony
specjalistyczny ośrodek wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	specjalistyczny ośrodek wsparcia dla osób doznających przemocy domowej
grupa robocza	grupa diagnostyczno-pomocowa
gminny/powiatowy/wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie	gminny/powiatowy/wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej

ramowy program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	ramowy program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc domową
Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej

Pojęcie przemocy w rodzinie zostało zastąpione pojęciem przemocy domowej. Dotychczas stosowana definicja została zmieniona, ponieważ przemoc jest problemem również w nieformalnych związkach, wśród byłych małżonków, którzy nie stanowią już rodziny.

W nowelizacji ustawy uwzględniono także kwestię przemocy ekonomicznej oraz cyberprzemocy za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość. Dodano również definicję osoby doznającej przemocy domowej – zgodnie z nowymi przepisami, małoletni, który był świadkiem przemocy domowej powinien być traktowany także jako osoba doznająca przemocy. Zmiana ta rozszerza krąg osób objętych ochroną o niezamieszkujących razem byłych partnerów oraz dzieci będące świadkami przemocy domowej. Treść ustawy przewiduje także nowe regulacje przeznaczone dla osób stosujących przemoc domową - m.in. skierowanie do uczestnictwa w programie psychologiczno-terapeutycznym. Takie rozwiązanie ma na celu wykształcenie u osób stosujących przemoc umiejętności samokontroli. Osoba stosująca przemoc będzie miała obowiązek uczestniczenia w wybranym programie, a za niedopełnienie tego obowiązku przewidziana została kara ograniczenia wolności lub kara grzywny. Nowelizacja wprowadza również szereg rozwiązań, które mają na celu usprawnienie pracy zespołów interdyscyplinarnych oraz modyfikuje procedurę Niebieskiej Karty. Dotychczasowe grupy robocze zostały zamienione na grupy diagnostyczno-pomocowe. Ustanowiono nowy standard podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla osób doznających przemocy domowej. Doprecyzowano przepisy dotyczące kwalifikacji osób kierujących specjalistycznymi ośrodkami wsparcia dla osób doznających przemocy domowej. Nowe przepisy dotyczące przeciwdziałania przemocy domowej obowiązują od 22 czerwca 2023 roku.

3. Zadania samorządów z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej

Dokumentem określającym obszary poszczególnych dziedzin życia powiatu, w tym społecznego, mającym bezpośredni i pośredni wpływ na rozwiązywanie problemów społecznych jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie na lata 2021-2030 (Uchwała Nr XLV/315/21 Rady Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 20 grudnia 2021 roku),

zgodnie z art. 6 ustawy zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

Do zadań własnych powiatu wynikających z ustawy należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej;

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla osób doznających przemocy domowej;
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2022-2025 ma służyć przede wszystkim zwiększeniu skuteczności realizacji wyżej wymienionych zadań.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2022 – 2025 stanowi kontynuację i modyfikację działań podejmowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim w ramach Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie obowiązującego w latach 2018 – 2021. Program jest wyrazem interdyscyplinarnego i systemowego podejścia do zjawiska przemocy domowej oraz integracji instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie temu zjawisku na terenie powiatu piotrkowskiego. Realizacja działań w ramach Programu powinna w istotny sposób przyczynić się do wzrostu świadomości społecznej w zakresie zjawiska przemocy i skutecznego radzenia sobie w sytuacjach jej wystąpienia.

Głównym celem niniejszego Programu jest zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w powiecie piotrkowskim.

Program powstał w oparciu o diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu piotrkowskiego.

4.Charakterystyka zjawiska przemocy domowej

Pojęcie przemocy domowej

Wraz ze zmianą ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej przededefiniowaniu uległo samo ustawowe pojęcie przemocy. W art. 2 ustawy pod pojęciem przemocy domowej należy rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udrczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Należy zauważyć, że nie jest to katalog zamknięty.

W stosunku do dotychczas obowiązującej definicji wprowadzono wiele zmian poszerzających zakres definicyjny pojęcia przemocy, a tym samym wprowadzono możliwość zastosowania przepisów ustawy i działań w niej przewidzianych do nowych form przemocy, których diagnozowanie było dotąd problematyczne (np. przemoc ekonomiczna) lub całkowicie wymykało się możliwości skutecznego uruchamiania procedur przeciwdziałania przemocy (np. cyberprzemoc).

W ustawie poszerzono także krąg osób, które mogą zostać uznane za doświadczające przemocy. Obecnie w ustawie pod pojęciem osoby doznającej przemocy rozumie się:

- małżonka, także w przypadku gdy małżeństwo ustało lub zostało unieważnione, oraz jego wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- wstępnych i zstępnych oraz ich małżonków,
- rodzeństwo oraz ich wstępnych, zstępnych i ich małżonków,
- osobę pozostającą w stosunku przysposobienia i jej małżonka oraz ich wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości we wspólnym pożyciu oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,
- osobę wspólnie zamieszkującą i gospodarującą oraz jej wstępnych, zstępnych, rodzeństwo i ich małżonków,

- osobę pozostającą obecnie lub w przeszłości w trwałej relacji uczuciowej lub fizycznej niezależnie od wspólnego zamieszkiwania i gospodarowania,
- małoletniego.

Przez osobę stosującą przemoc domową należy rozumieć pełnoletniego, który dopuszcza się przemocy domowej wobec osób, o których mowa powyżej.

Cechy charakterystyczne dla zjawiska przemocy domowej:

- intencjonalność – to znaczy jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie sobie ofiary,
- nierównomierność sił - występuje przewaga siły osoby stosującej przemoc,
- działanie lub zaniechanie jednej osoby narusza prawa i dobra osobiste drugiej osoby – sprawca wykorzystuje przewagę siły i narusza podstawowe prawa ofiary,
- powoduje cierpienia i szkody fizyczne lub psychiczne – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary, szkody mogą być wymierne albo nie, widoczne lub niedostrzegalne, natychmiastowe lub odroczone w czasie.

Powszechnie przemoc traktowana jest jako akt godzący w osobistą wolność jednostki przyczyniający się do jej fizycznej, a także psychicznej szkody, wykraczając poza społeczne zasady wzajemnych relacji i zmuszanie jej do zachowań niezgodnych z własną wolą. Przemoc upokarza, wywołuje cierpienie, rodząc często nienawiść i pragnienie odwetu. Przemoc pojmowana jest także jako wywieranie wpływu na innych ludzi, w wyniku którego ich aktualny poziom rozwoju jest mniejszy niż potencjalny.

Rodzaje przemocy

Przemoc domowa może przybierać różne formy i dokonywać się przy pomocy różnych instrumentów. Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia opisuje następujące rodzaje przemocy:

- **przemoc fizyczna** – zamierzone działanie człowieka, zwrócone przeciwko fizyczności członka jego rodziny, niosące ryzyko uszkodzenia ciała, tj.: bicie, znęcanie się, głodzenie, kopanie, policzkowanie, szarpanie, popychanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, rzucanie przedmiotami, używanie niebezpiecznych narzędzi i grożenie ich użyciem, zadawanie bólu,
- **przemoc psychiczna** – sprawowanie przez sprawcę psychicznej kontroli nad ofiarą np. straszenie zabójstwem, użyciem przemocy, zabranie dzieci, niszczenie lub grożenie zniszczeniem rzeczy,

upokarzanie, wyzywanie, krzyczenie, oskarżanie, ujawnianie tajemnic, wyśmiewanie, lekceważenie, krzywdzenie zwierząt z intencją spowodowania cierpienia osoby emocjonalnie związanej ze zwierzęciem itp. Przemoc psychiczna jest najczęstszą formą przemocy i często trudno ją rozpoznać, co wynika z faktu, że czasami w codziennych kontaktach używamy agresywnych słów, aby wpłynąć na bliskich. O przemocy mówimy wtedy, gdy taki sposób wpływu jest stosowany niemal wyłącznie,

- **przemoc seksualna** – to zmuszanie ofiary do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej wbrew jej woli, to wymuszanie współżycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych. Przymus może polegać na bezpośrednim użyciu siły lub emocjonalnym szantażu,

- **przemoc ekonomiczna – naruszenie własności** – przemoc ta wiąże się z celowym niszczeniem czyjejs własności, niezaspokajaniem podstawowych, materialnych potrzeb rodziny poprzez: kontrolowanie finansów, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, ograniczanie dostępu do wspólnych pieniędzy, zmuszanie do proszenia o pieniądze, uniemożliwianie dostępu do konta bankowego, zaciąganie pożyczek „na wspólne konto”, zmuszanie do spłacania długów,

- **zaniedbanie** – naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich jest formą przemocy ekonomicznej i oznacza m.in. nieudzielenie pomocy, uniemożliwienie dostępu do miejsc zaspokajania podstawowych potrzeb, pozbawienie jedzenia, ubrania, schronienia, brak pomocy w chorobie,

- **cyberprzemoc** – jest specyficzną formą przemocy psychicznej, która nasila się w ostatnich latach w związku z szybkim rozwojem urządzeń elektronicznych i Internetu, jest przemoc polegająca na prześladowaniu i nękanii za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Zwykle sprawca przemocy stosuje wobec danej osoby więcej niż jedną formę przemocy łącząc je tak, aby uzyskać nad nią pełną kontrolę.

Uwzględniając aspekty zachowania sprawców, można wyróżnić **przemoc gorącą** oraz **przemoc chłodną**.

Przemoc gorąca charakteryzuje się wybuchem agresji słownej i fizycznej i związana jest z odreagowaniem emocji na osobach bliskich.

Przemoc chłodna jest pozbawiona gwałtownych wybuchów, sprawca znajduje dla swojego zachowania, powodującego cierpienie bliskich, uzasadnienie np. wychowanie dziecka, wskazanie osobie zależnej jej „miejsca w rodzinie”.

Cykl przemocy

Przemoc ma najczęściej charakter cykliczny tzn. odbywa się w ramach trzech faz:

- faza narastania napięcia

W tej fazie narasta napięcie i agresywność osoby stosującej przemoc. Każdy drobiazg wywołuje irytację, wszczynają awantury z byle powodu, może więcej pić, prowokuje kłótnie i staje się coraz bardziej niebezpieczna. Osoba doświadczająca przemocy stara się opanować sytuację – uspokaja partnera, spełnia wszelkie jego zachcianki. Często przeprosza „na wszelki wypadek”. Zastanawia się nad tym, co może zrobić, aby poprawić mu humor.

- faza gwałtownej przemocy

W fazie tej z mało istotnych powodów dochodzi do ataku agresji i rozładowania złości (np. powodem może być opóźnienie posiłku). Osoba doświadczająca przemocy może być raniona psychicznie i fizycznie. Niezależnie od tego jak się stara – wściekłość osoby stosującej przemoc coraz bardziej narasta. Osoba doświadczająca przemocy czuje się bezradna, bo nic nie pomaga (ani bycie miłą, ani unikanie, ani bierne poddawanie się mu). Po ataku osoba doświadczająca przemocy jest w szoku. Odczuwa wstyd i przerażenie, jest oszołomiona, odczuwa złość i bezradność. Najczęściej wtedy decyduje się prosić o pomoc.

- faza miodowego miesiąca

W tej fazie wszystko się zmienia. Osoba stosująca przemoc przeprosza za swoje zachowanie, obiecuje poprawę. Bywa czuła, troskliwa, zapewnia o miłości, usprawiedliwia się. Może próbować przekonywać o swoim zaangażowaniu np. kupując prezenty, spędzając razem czas, proponując wspólny wyjazd. Osoba doświadczająca przemocy zaczyna wierzyć, że osoba stosująca przemoc się zmieniła, a przemoc była jedynie incydentem. Faza miodowego miesiąca zazwyczaj nie trwa długo, ale zatrzymuje osobę w cyklu przemocy, zapomina ona o pozostałych fazach. Po jakimś czasie napięcie powraca i cały cykl przemocy się powtarza. Faza miesiąca miodowego sprawia, iż osoby dotknięte przemocą wycofują się z podjętych działań, np. odwołują zawiadomienie o przestępstwie, rezygnują z pomocy profesjonalistów i osób bliskich, ponieważ sprawca krótkotrwale zmienia swoją postawę i zachowanie.

Skutki przemocy

Długotrwała przemoc psychiczna czy fizyczna rodzi określone skutki u osoby jej doświadczającej.

Skutki przemocy domowej mają charakter różnorodny i odnoszą się bezpośrednio do formy stosowanej przemocy:

- skutkiem przemocy fizycznej są: uszkodzenia ciała-urazy, złamania, stłuczenia, zadrapania, siniaki, poparzenia, choroby w wyniku powikłań i stresu, życie w poczuciu zagrożenia, stresu, bezsenność, zaburzenia somatyczne itp.

- następstwami przemocy psychicznej są: obniżenie poczucia mocy sprawczej osoby doświadczającej przemocy obniżenie jej poczucia własnej wartości i godności, uniemożliwienie podjęcia działań niezgodnych z zasadą posłuszeństwa, osłabienie psychicznych i fizycznych zdolności stawiania oporu oraz wyrobienie przekonania o daremności jego stosowania, odizolowanie od zewnętrznych źródeł wsparcia, całkowite uzależnienie się od prześladowcy, stały strach i utrata nadziei, choroby psychosomatyczne, zaburzenia snu itp.

- przemoc seksualna może skutkować obrażeniami fizycznymi, bólem i cierpieniem, obniżoną samooceną i poczuciem własnej wartości, utratą poczucia atrakcyjności i godności, zaburzeniami seksualnymi, oziębłością, zamknięciem się itp.

- skutkiem przemocy ekonomicznej może być całkowita zależność finansowa od osoby stosującej przemoc, niezaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, bieda, zniszczenie poczucia własnej godności i wartości, znalezienie się w sytuacji braku środków do życia itp.

Skutki przemocy nie odnoszą się tylko do osób uwikłanych w toksyczne relacje, ale także do osób bliskich, nie mieszkających na co dzień wspólnie, przyjaciół.

W Polsce zachowania przemocowe są przestępstwem. W Kodeksie Karnym są one określane jako znęcanie się. Zgodnie z art. 207§ 1 „kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat”. W Kodeksie znajduje się także kilka innych zapisów, których treść związana jest z przemocą w rodzinie m.in. art. 190, art. 197, art. 201, które mówią o przestępstwach związanych z przemocą seksualną i psychiczną.

Czynniki ryzyka

Ogólnie czynniki ryzyka przemocy domowej można podzielić na **wewnętrzne** oraz **zewnętrzne**:

a) czynniki wewnętrzne

- choroby psychiczne, urazy, uszkodzenia mózgu, zaburzenia osobowości, nieodpowiednia regulacja hormonalna, zaburzenia kontroli emocjonalnej itp.: zaburzenia tego typu mogą zwiększać tendencje do reagowania złością, agresją i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe;

b) czynniki zewnętrzne

- normy społeczne i kulturowe

Przemoc domowa jest skutkiem wielowiekowego społecznego przyzwolenia na krzywdzenie osób najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. W wielu środowiskach nadal akceptuje się bicie, stosowanie kar cielesnych oraz panuje przekonanie o dominującej roli mężczyzny w rodzinie. Ponadto nadal silne jest przekonanie, że wszystko, co się dzieje w rodzinie należy do jej sfery prywatności. Z jednej strony wywołuje to poczucie bezkarności osoby stosującej przemoc i bezradności osoby doznającej przemocy, a z drugiej – nasila niechęć innych osób do ingerowania w życie rodzinne innych osób. W środowiskach charakteryzujących się dużą społeczną akceptacją przemocy, osoby doznające przemocy rzadko mogą liczyć na pomoc i wsparcie osób spoza rodziny, z kolei osoby stosujące przemoc nie muszą obawiać się zewnętrznych nacisków na zmianę zachowań wobec najbliższych;

- dziedziczenie wzorca przemocy

Przemoc bywa przekazywana z pokolenia na pokolenie. Dzieci wychowujące się w rodzinach, w których krzywdzi się bliskich mogą modelować zachowania, których są świadkami lub których bezpośrednio doświadczają. Uczą się, że przemoc to najlepszy i najbardziej skuteczny sposób rozwiązywania konfliktów oraz uzyskiwania przewagi, kontroli, władzy;

- uzależnienie i nadużywanie alkoholu

Statystyki dowodzą, że większość sprawców przemocy jest pod wpływem alkoholu (bądź innych środków odurzających). Alkohol osłabia kontrolę własnych zachowań, zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe, zaburza ocenę sytuacji i może powodować błędną interpretację zachowań innych osób;

- środowisko społeczne

Istotnym czynnikiem sprzyjającym występowaniu przemocy jest stres związany z aktualną sytuacją socjalno-ekonomiczną rodziny. Bezrobocie, problemy finansowe, mieszkaniowe czy zdrowotne, a także nawarstwianie się różnych problemów może wywoływać frustrację. To z kolei może sprzyjać pojawieniu się przemocy domowej. Osamotnienie rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej, izolacja, brak wsparcia z zewnątrz – osobistego lub instytucjonalnego – w sposób znaczący może wpływać na nasilenie zachowań związanych z przemocą domową. Osobami doświadczającymi przemocy są głównie kobiety i dzieci, choć często dotyczy ona również osób starszych

i niepełnosprawnych. Przemoc jest zjawiskiem demokratycznym w odniesieniu do grup społecznych, występuje we wszystkich warunkach społeczno – ekonomicznych, niezależnie od poziomu wykształcenia, czy też sytuacji materialnej.

Procedura Niebieskiej Karty

Narzędziem służącym przeciwdziałaniu przemocy domowej, wprowadzonym przez ustawę o przeciwdziałaniu przemocy domowej jest procedura „Niebieska karta”. To procedura interwencji wobec przemocy domowej, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy.

Czynności te podejmowane są przez odpowiednie służby: jednostki organizacyjne pomocy społecznej, gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, policję, oświatę, służbę zdrowia i inne określone w ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej, w przypadku uzasadnionego podejrzenia stosowania przemocy domowej lub zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej. Kształt procedury oraz wzory formularzy określają przepisy szczegółowe.

Wszczęcie procedury następuje przez wypełnienie przez pracownika odpowiednich służb formularza Niebieska Karta – A. Osoba wszczynająca procedurę podejmuje działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie doznającej przemocy. Osobie, co do której istnieje prawdopodobieństwo doświadczania przemocy przekazuje się formularz Niebieska Karta – B. Następnie Niebieską Kartę - A przekazuje się do zespołu interdyscyplinarnego, gdzie dokument otrzymuje Grupa Diagnostyczno-Pomocowa. Osobę dotkniętą przemocą zaprasza się na posiedzenie grupy diagnostyczno-pomocowej, gdzie dokonuje się analizy sytuacji w związku z podejrzeniem stosowania przemocy domowej i we współpracy z tą osobą opracowuje się indywidualny plan pomocy albo rozstrzyga o braku zasadności podejmowania działań. Na posiedzeniu grupy wypełniany jest formularz Niebieska Karta – C. Grupa Diagnostyczno-Pomocowa wzywa osobę, co do której istnieje podejrzenie o stosowanie przemocy domowej, analizuje sytuację i na podstawie danych zawartych w formularzu Niebieska Karta – D dokonuje ustaleń dotyczących dalszych działań, zobowiązując osobę stosującą przemoc domową do ich realizacji. Zakończenie procedury Niebieskiej Karty następuje, gdy ustanie przemoc lub nastąpi rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań. O zakończeniu procedury powiadamia się podmioty, które w niej uczestniczyły. W okresie dziewięciu kolejnych miesięcy sytuacja osób uczestniczących w procedurze Niebieska Karta jest monitorowana. Zespoły interdyscyplinarne oraz grupy diagnostyczno-pomocowe podejmują działania w ramach swoich kompetencji określonych w Ustawie o przeciwdziałaniu przemocy domowej i Rozporządzeniu Rady Ministrów w sprawie procedury Niebieskiej Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta.

Procedura Niebieskiej Karty przeprowadzana jest niezależnie od innych rodzajów postępowań w szczególności postępowania karnego, cywilnego czy rodzinnego.

Cele procedury Niebieskiej Karty to:

- ułatwienie rozpoznania przemocy domowej,
- zapewnienie bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy,
- przerwanie izolacji społecznej,
- wsparcie dla osób doświadczających przemocy – pisemna informacja o przysługujących prawach i możliwościach uzyskania pomocy,
- motywowanie do podjęcia działań ochronnych,
- bardziej stanowcze działania wobec sprawców przemocy,
- zapis zdarzenia – ujednoliconą dokumentacja,
- określenie skali i charakteru przemocy,
- tworzenie warunków do współpracy służb.

5. Przemoc domowa w liczbach

Poniższa tabela pokazuje dane dotyczące zjawiska przemocy w Polsce na podstawie statystyk policyjnych:

Dane w kolejnych latach		2022	2021	2020
1.	Liczba wypełnionych formularzy Niebieska Karta- A (ogółem)	61 645	64 250	72 601
a)	liczba formularzy wszczynających procedurę	52 569	53 985	59 601
b)	liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury	9 076	10 265	12 900
2.	Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą (ogółem), w tym:	71 631	75 761	85 575
a)	kobiet	51 935	55 112	62 866
b)	mężczyzn	8 714	9 520	10 922

c)	małoletnich	10 982	11 129	11 787
3.	Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie (ogółem), w tym;	62 244	64 846	73 228
a)	kobiet	6 497	6 173	6 677
b)	mężczyzn	55 426	58 349	66 198
c)	nieletnich	321	324	352
4.	Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będących pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	31 807	33622	39 798
a)	kobiety	1 872	1 831	1 986
b)	mężczyźni	29 901	31 769	37 781
c)	nieletni	34	22	31

Tabela nr 1

Źródło: Formularz III/8, Sprawozdanie z podjętych przez policję działań wobec przemocy w rodzinie dotyczące procedury „Niebieskie Karty”.

Z policyjnych statystyk wynika, że mimo, iż liczba przypadków przemocy domowej spada od 2014 roku (wtedy liczba wypełnionych Niebieskich Kart - A wynosiła ogółem 77808, a łączna liczba osób, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą wynosiła 105332), to przypadki przemocy wciąż są poważnym problemem społecznym.

6. Analiza zjawiska przemocy na terenie powiatu piotrkowskiego

Na terenie powiatu piotrkowskiego podejmowanych jest szereg działań, mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej. Działania te podejmowane są głównie w oparciu o *Ustawę z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*.

Pomimo relatywnie jasnej definicji i cech określających zjawisko przemocy w rodzinie można domniemywać, iż dane uzyskane z Komendy Miejskiej Policji w Piotrkowie Trybunalskim oraz z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego są niedoszacowane ze względu na:

- lęk ofiary przed zemstą ze strony osoby stosującej przemoc;

- wstyd i upokorzenie osoby doświadczającej przemocy, która często ma przekonanie, że przemoc dotyczy tylko jej osoby i gdyby była lepsza, ataki agresji nie występowałyby. Osoba taka może myśleć, że nie zasługuje na żadną pomoc, i że zasłużyła na swój los;
- zależność finansową od osoby stosującej przemoc. Osoba doświadczająca przemocy może być przekonana, że nie będzie w stanie sama utrzymywać rodziny;
- posiadanie błędnych przekonań, np. że w każdym małżeństwie istnieje przemoc i jest to sprawa rodzinna. Osoba doświadczająca przemocy, wierzy, że skutki przemocy są zbyt małe, by komukolwiek o tym mówić oraz ma nadzieję, że przemoc była incydentalna, a sama osoba stosująca przemoc się zmieni;
- brak wiary w pomoc w przypadku, kiedy wcześniejsze działania instytucji były nieskuteczne;
- tradycję kulturowo-religijną, kiedy osoba chce utrzymać małżeństwo nawet za cenę cierpienia, ze względu na wartości religijne lub tradycje kulturowe.²

6.1. Diagnoza zjawiska przemocy oraz realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w powiecie piotrkowskim

Z analizy danych będących w posiadaniu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (tab. nr 2) wynika, iż ośrodki pomocy społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego, najczęściej mierzą się z problemami w rodzinach związanymi z niepełnosprawnością, ubóstwem, bezrobociem, problemami wychowawczymi. Zjawiska te w sposób bezpośredni i/lub pośredni wywołują zjawisko przemocy w rodzinie. Programy społeczne wspierają finansowo rodziny z nieletnimi dziećmi, wobec czego problem z ubóstwem zmniejszył się, jednak nadal istnieje on, zwłaszcza wśród osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych.

Tabela 2. Liczba rodzin objętych pomocą ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego z podziałem na główne trudności w nich występujące (dane na dzień 30.04.2021 roku).

z problemem uzależnienia	130
z problemem ubóstwa	882
wielodzietnych (powyżej 3 dzieci)	160
z problemem bezrobocia	644
z problemami wychowawczymi	236
z niepełnosprawnością	844
Ogółem	2752

Źródło: Dane statystyczne otrzymane z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego

² Źródło: wybrane fragmenty Poradnika dla konsultantów "Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie" wydanego przez Instytut Psychologii Zdrowia, Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie "Niebieska Linia".

6.2. Funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych

W przypadkach powzięcia informacji o możliwym zjawisku występowania przemocy domowej, zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 10 czerwca 2010 r. przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia **mają obowiązek wszcząć procedurę Niebieskiej Karty przez wypełnienie formularza Niebieska Karta A**. Następnie oryginał powinni przesłać do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego, funkcjonującego w gminie.

Dane ankietowe wskazują, iż wszystkie gminy z terenu powiatu piotrkowskiego wywiązują się z obowiązku powołania i funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego.

W skład zespołu obligatoryjnie wchodzi przedstawiciele:

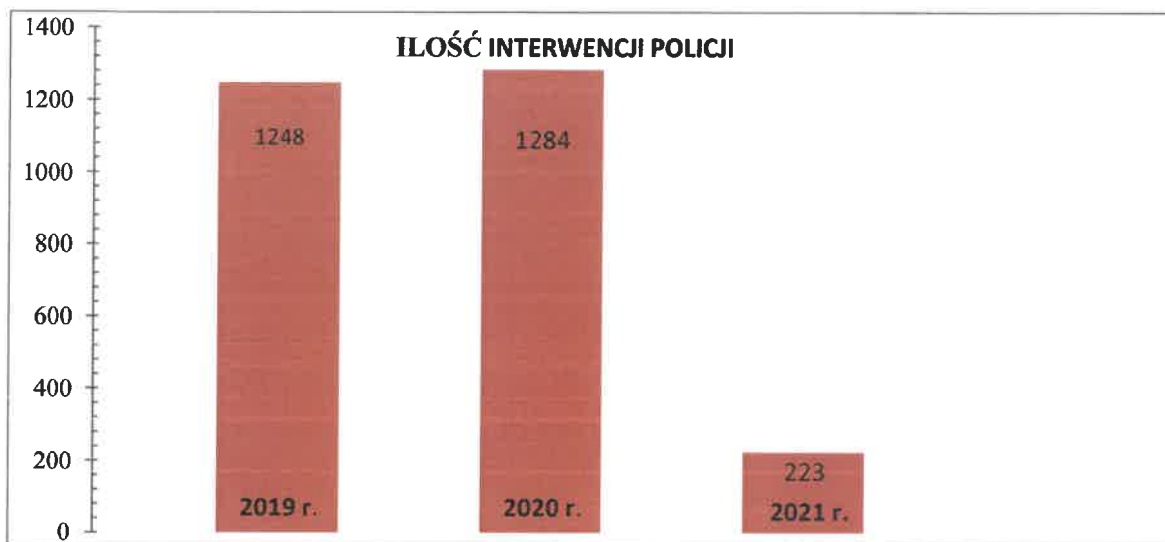
- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych;
- policji;
- oświaty;
- ochrony zdrowia;
- organizacji pozarządowych;
- kuratorzy sądowi.

Dane uzyskane z ośrodków pomocy społecznej wskazują, iż zespoły zapraszają przedstawicieli ww. instytucje, jednak nie zawsze ich pracownicy uczestniczą w spotkaniach.

Najrzadziej biorą w nich udział przedstawiciele prokuratury, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych.

Celem zespołów interdyscyplinarnych jest działalność profilaktyczna i pomoc rodzinom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych.

Aby lepiej zobrazować skalę zjawiska przemocy domowej, należy przedstawić ilość interwencji policji związanej ze zgłaszaną przemocą domową na terenie wszystkich gmin naszego powiatu (wykres nr 1), które odbyły się w ciągu poszczególnych lat.

Wykres nr 1: Ilość interwencji policji w latach 2019-2021(I kwartał) w związku z przemocą w rodzinie w powiecie piotrkowskim.

Źródło: Dane statystyczne otrzymane z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego

Narzędziem, które służy do weryfikacji i rozpoznania przemocy domowej jest m.in. procedura Niebieskiej Karty. Realizacja procedury odbywa się w oparciu o zasadę współpracy między organizacjami i jednostkami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Analiza danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej, pozwala zobrazować przybliżoną skalę zjawiska przemocy domowej, w ostatnich latach na terenie poszczególnych gmin powiatu piotrkowskiego (tabele nr 3, 4).

Tabela nr 3. Liczba Niebieskich Kart w poszczególnych gminach z terenu piotrkowskiego, założonych w 2019 r.

	Ogółem w roku 2019	Gmina										
		Aleksandrów	Czarnocin	Gorzkowice	Grabica	Lęki Szlach.	Moszczenica	Ręcino	Rozprza	Sulejów	Wola Krzyst.	Wolbórz
Liczba rodzin objętych procedurą Niebieska Karta		8	6	25	11	7	29	9	27	65	36	36
		w tym:										
Liczba osób, co do których stosowana była przemoc		6	6	52	11	7	29	9	29	42	36	36
Liczba dzieci w rodzinach objętych procedurą NK		4	1	22	0	6	21	5	23	45	32	24

Źródło: Dane statystyczne otrzymane z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego

Tabela nr 4. Liczba Niebieskich Kart w poszczególnych gminach z terenu piotrkowskiego, założonych w 2020 r.

	Ogółem w roku 2020	Gmina										
		Aleksandrów	Czarnocin	Gorzkowice	Grabica	Lęki Szlach.	Moszczenica	Ręczno	Rozprza	Sulejów	Wola Krzyszt.	Wolbórz
Liczba rodzin objętych procedurą Niebieska Karta		4	10	22	8	9	43	6	34	54	21	43
w tym:												
Liczba osób, co do których stosowana była przemoc		4	12	48	8	10	43	6	37	36	22	43
Liczba dzieci w rodzinach objętych procedurą NK		2	8	13	0	8	16	10	37	33	16	35

Źródło: Dane statystyczne otrzymane z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego

Tabela nr 5. Liczba „Niebieskich Kart” w poszczególnych gminach z terenu piotrkowskiego, założonych w 2021 r. (I kwartał)

	Ogółem w roku 2021 (I kwartał)	Gmina										
		Aleksandrów	Czarnocin	Gorzkowice	Grabica	Lęki Szlach.	Moszczenica	Ręczno	Rozprza	Sulejów	Wola Krzyszt.	Wolbórz
Liczba rodzin objętych procedurą Niebieska Karta		2	3	7	1	2	11	4	6	42	3	20
w tym:												
Liczba osób, co do których stosowana była przemoc		2	3	12	1	2	11	4	6	48	3	20
Liczba dzieci w rodzinach objętych procedurą NK		7	1	1	0	4	7	5	4	54	0	15

Źródło: Dane statystyczne otrzymane z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego

Powyższe tabele wskazują, iż liczba Niebieskich Kart w latach 2019 i 2020 na terenie poszczególnych gmin powiatu piotrkowskiego różniła się. Jest to istotne ze względu na specyficzną sytuację obowiązującą od marca 2020 roku, w której funkcjonowali mieszkańcy całego kraju, mianowicie sytuacji pandemii COVID-19. Zamknięte szkoły, przedszkola, uczelnie wyższe a także wiele innych branż gospodarczych spowodowały, że wielu ludzi zmuszonych było pozostać w swoich domach. Pracownicy pomocy społecznej, również ograniczali w tym czasie do minimum pracę

w terenie. Odwiedzali rodziny w miejscach ich zamieszkania, tylko w sytuacji najwyższej konieczności. Analiza danych wskazuje, że w czasie pandemii, w niektórych gminach powiatu piotrkowskiego wzrosła liczba zgłaszanych podejrzeń występowania przemocy domowej (Czarnocin, Moszczenica, Rozprza, Wolbórz, Łęki Szlacheckie), w innych zaś zgłoszeń było mniej (Aleksandrów, Ręczno, Grabica, Gorzkowice, Sulejów, Wola Krzysztoporska.). Przyczyny ww. różnic wymagają dodatkowych analiz.

Przeprowadzone badanie zjawiska przemoc domowej, w roku 2021, pozwala też sądzić, iż w dalszym ciągu procedurę Niebieskiej Karty najczęściej zakładają funkcjonariusze policji oraz pracownicy ośrodków społecznych. Jest to zbieżne z danymi zawartymi w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2018-2021.

W latach 2019-2021 (2021 r. I kwartał) do zespołów interdyscyplinarnych z terenu powiatu piotrkowskiego wpłynęła tylko jedna Niebieska Karta założona przez pracowników ochrony zdrowia. Pracownicy oświaty, w tym okresie złożyli 6 takich formularzy. Niestety brak wiedzy, obawa przed oceną społeczną czy koniecznością uczestnictwa w ewentualnym postępowaniu sądowym są źródłem zaniedbań niektórych pracowników ww. instytucji w tym zakresie. Może mieć to również związek z brakiem właściwych szkoleń w ramach nauki zawodu, w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym odpowiedzialności karnej, związanej z zaniechaniem podjęcia działań zapisanych w ustawie. Uzyskane dane pozwalają wnioskować, iż jest to obszar wymagający dalszych interdyscyplinarnych oddziaływań zmierzających do zwiększenia świadomości i kompetencji poszczególnych osób.

Tabela nr 6. Liczba Niebieskich Kart złożonych przez poszczególne instytucje.

	2019	2020	2021 (I kwartał)
SUMA NIEBIESKICH KART W WSZYSTKICH GMINACH POWIATU PIOTRKOWSKIEGO	220	206	49
w tym założonych przez:			
Pomoc społeczną	20	25	5
Policję	188	178	43
Oświatę	3	2	1
Ochronę zdrowia	1	0	0
GKRPA	4	1	0
Inne (psycholog PCPR w Piotrkowie Tryb.)	4	0	0

Źródło: Dane statystyczne otrzymane z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego

Zespoły interdyscyplinarne po wszczęciu procedury Niebieska Karta zobowiązane są do podjęcia oddziaływań na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa osobom, co do których istnieje podejrzenie, że doświadczyły przemocy domowej. Badania ankietowe przeprowadzone w 2021 roku pozwalają sądzić, iż podobnie jak to było w latach 2018-2021 roku członkowie zespołów najczęściej:

- prowadzą pracę socjalną, w tym cykliczne wizyty w środowisku,

- wskazują możliwości skorzystania z pomocy psychologicznej, prawnej oraz w formie poradnictwa medycznego, zawodowego i rodzinnego,
- monitorują systematyczne wizyty policji sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową,
- informują osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową, że znęcanie się fizyczne i psychiczne jest przestępstwem, i przedstawienie aspektów odpowiedzialności karnej,
- informują osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o konsekwencjach prawnych wynikających ze stosowania przemocy,
- motywują osoby podejrzanej o stosowanie przemocy do udziału w programie korekcyjno-educacyjnym,
- informują o możliwościach prawnych dotyczących zobowiązania osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej do poddania się leczeniu odwykowemu,
- kierują osoby podejrzane o stosowanie przemocy do punktu konsultacyjnego, grupy terapeutycznej czy samopomocowej, dla osób uzależnionych,
- informują osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową, że znęcanie się fizyczne i psychiczne jest przestępstwem, i przedstawienie aspektów odpowiedzialności karnej,
- motywują osoby podejrzanej o stosowanie przemocy do udziału w programie korekcyjno-educacyjnym.

Żaden z zespołów interdyscyplinarnych działających na terenie powiatu piotrkowskiego w latach 2018-2021 (I kwartał 2021 roku) nie podjął działań polegających na skierowaniu osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową do placówki dla osób dotkniętych przemocą lub do mieszkania chronionego. Ma to związek m.in. ze zmianą przepisów prawnych pozwalających policji wydać nakaz opuszczenia mieszkania osobie podejrzewanej o stosowanie przemocy domowej. Należy zaznaczyć również, iż obecnie znaczna część oddziaływań przekierowana jest na osoby stosujące przemoc (wizyty policji w miejscu zamieszkania rodziny, wydanie nakazu opuszczenia miejsca zamieszkania, wydanie zakazu zbliżania się), a nie jak to było jeszcze kilka lub kilkanaście lat temu, skupianie się na osobie doznającej przemocy.

Biorąc pod uwagę zjawisko przemocy domowej, należy uwzględnić również szczególną grupę osób doświadczających przemocy, jaką są dzieci. Ze względu na swą niedojrzałość i bezbronność są one najbardziej narażone na negatywne skutki przemocy. Dziecko żyjące w stanie ciągłego zagrożenia pozbawione jest poczucia bezpieczeństwa, miłości i zaufania. Psychologiczna presja i ciągle napięcie może stać się przyczyną wielu chorób psychosomatycznych, problemów

z jedzeniem, spaniem, moczeniem nocnym, trudnościami w nauce itp. Dzieci doświadczające różnych form przemocy, często wymagają pomocy psychologicznej i/lub psychiatrycznej.

6.3. Realizacja Gminnych Programów Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy w Rodzinie

Jednym z zadań własnych gminy określonych przepisami ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej jest opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Jak wynika z przeprowadzonych badań na terenie wszystkich 11 gmin powiatu piotrkowskiego został opracowany Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy, co może przyczynić się do zwiększenia skuteczności oddziaływań w tym zakresie. Wśród zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej nałożonych na instytucje samorządowe, szczególny nacisk jest kładziony na oddziaływania profilaktyczne. Poniższa tabela pokazuje liczbę gmin zaangażowanych w realizację profilaktyki przemocy domowej.

Tabela 7. Liczba gmin realizujących zadania z zakresu profilaktyki przeciwdziałania przemocy domowej.

Rodzaj oddziaływań profilaktycznych	Liczba gmin prowadzących tego rodzaju oddziaływania	Liczba gmin nieprowadzących tego rodzaju oddziaływania
Plakaty	7	4
Ulotki	10	1
Informatory	7	4
Warsztaty umiejętności wychowawczych dla rodziców	2	9
Artykuły w prasie	1	10
Spoty reklamowe	0	11
Inne, jakie? Działania profilaktyczne dla uczniów organizowane przez GKRPA w Woli Krzysztoporskiej	1	10

Źródło: Dane statystyczne Ośrodków Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Piotrkowskiego

Profilaktyka w gminach najczęściej wiąże się z dystrybucją plakatów, ulotek i informatorów. Tylko jedna gmina powiatu piotrkowskiego realizuje oddziaływania profilaktyczne za pośrednictwem lokalnych mediów. Aby profilaktyka była skuteczna powinna rozpoczynać się jak najwcześniej i dotyczyć jak największych grup odbiorców. Przy tworzeniu kompleksowych strategii przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy coraz większy nacisk kłaść na edukację rodziców,

mającą na celu wzmocnienie ich umiejętności i kompetencji wychowawczych, a tym samym zapobiegać krzywdzeniu dzieci i przenoszeniu agresji z pokolenia na pokolenie. Tylko dwie gminy uwzględniają tego typu działania w realizowanych przez siebie zadaniach z zakresu profilaktyki przemocy (Wolbórz i Łęki Szlachecki). Natomiast w Gminie Wola Krzysztoporska realizowane są działania profilaktyczne dla uczniów szkół podstawowych. Niestety w jednej z gmin (Czarnocin) nie są prowadzone żadne oddziaływania w zakresie profilaktyki przemocy.

6.4. Diagnoza dostępności pomocy specjalistycznej dla rodzin dotkniętych przemocą w powiecie piotrkowskim

Osobą dotkniętą przemocą domową może być każdy, a w szczególności: współmałżonkowie, partnerzy w związkach nieformalnych, dzieci, osoby starsze oraz osoby niepełnosprawne. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej nakłada na wszystkie szczeble samorządu terytorialnego zadania mające na celu budowę spójnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej na terenie kraju.

Zgodnie z wytycznymi zawartymi w ustawie osobie dotkniętej przemocą domową udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie:

- a. Poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego.
- b. Interwencji w kryzysach i wsparcia.
- c. Ochrony przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc domową korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania do osoby pokrzywdzonej.
- d. Zapewnienia osobie dotkniętej przemocą w domową bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.
- e. Badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie.
- f. Zapewnienie osobie dotkniętej przemocą domową, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

6.5. Diagnoza dostępność do poradnictwa medycznego na terenie Powiatu Piotrkowskiego

Osoby doświadczające przemocy domowej zawsze wymagają życzliwego, profesjonalnego wsparcia i pomocy. Najpierw należy zwrócić uwagę na realne zagrożenia zdrowia i/lub życia, stan

emocjonalny ofiary oraz jej gotowość do współpracy. Pracownicy służb pomocowych często informują ofiary o konieczności pomocy specjalistycznej dla członków swojej rodziny.

Podstawowa pomoc medyczna w sytuacji doświadczania przemocy domowej może polegać na wykonaniu badania podstawowego i wypełnieniu odpowiedniego druku **zaświadczenia o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej.**

Ww. zaświadczenie jest rozwiązaniem wprowadzonym na podstawie zmiany ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz rozporządzenia wykonawczego do niej 22 października 2010 r., która dokonała się w sierpniu 2010 r. Zaświadczenie na obowiązek wystawić każdy lekarz, np. pełniący dyżur na SOR czy pracujący w szpitalu pełniący ostry dyżur. Należy podkreślić, że **uzyskanie takiego zaświadczenia jest zawsze bezpłatne.** Ważne jest także, że lekarz **nie może odmówić** wystawienia takiego zaświadczenia. Lekarz dokonuje badania osoby pokrzywdzonej i w zaświadczeniu powinien opisać wszelkie widoczne obrażenia oraz ich szczegółowy wygląd:

- rodzaj (rana: kluta, cięta, szarpana, darta, tłuczona, otarcie naskórka itp.),
- kolor (szczególnie przy podbiegnięciach krwawych),
- wielkość (w milimetrach lub centymetrach), przy ranach także głębokość, obecność ciał obcych itp.

Zaświadczenie o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy domowej nie jest obdukcją lekarską. Jest ono jedynie dowodem na to, jakie obrażenia lekarz wystawiający zaświadczenie stwierdził u pokrzywdzonego. Nie jest to dowód w zakresie przyczyn i mechanizmu powstania obrażeń. Tylko biegły sądowy z zakresu medycyny sądowej może to stwierdzić w wydanej na tę okoliczność opinii, która jest właśnie obdukcją lekarską. Po wszczęciu postępowania przygotowawczego opinia jest wydawana na zlecenie prokuratury, a jej koszt pokrywa Skarb Państwa. Biegły wypowiada się w niej, jakich obrażeń doznał pokrzywdzony, jaki był mechanizm zadania urazów, wnioskuje co do narzędzi, jakie zostały użyte, wypowiada się, czy mogły one powstać w sposób, jaki podaje pokrzywdzony oraz także co do czasu ich powstania (przewidywanego). Niestety obdukcja lekarska jest nierzadko sporządzana wiele dni po akcie przemocy domowej. Wiele obrażeń, które zostały udokumentowane podczas udzielania pokrzywdzonemu pierwszej pomocy, zdążyło się już wygoić. Dlatego tak ważne jest uprzednie wykonanie przez ofiarę przemocy badania lekarskiego i uzyskanie bezpłatnego zaświadczenia, które potem składane jest do akt postępowania i także biegły na jego podstawie opisuje obrażenia i dokonuje wnioskowania na temat aktu przemocy. Nadal jednak nie wszyscy lekarze mają tego świadomość i stosują się do tego obowiązku.

Doświadczanie przemocy wiąże się zawsze z bardzo poważnymi konsekwencjami psychospołecznymi, które często wymagają leczenia psychiatrycznego.

Niestety wśród lekarzy specjalistów zatrudnionych w Powiatowych Zespołach Opieki Zdrowotnej brakuje lekarzy psychiatrów. Osoby dorosłe z terenu Powiatu Piotrkowskiego mogą skorzystać z bezpłatnego poradnictwa i leczenia psychiatrycznego w Poradni Zdrowia Psychicznego w Piotrkowie Trybunalskim przy ulicy Wolborskiej 76. oraz w NZOZ Przychodni Lekarsko-Rehabilitacyjnej Roka przy ul. Aleja 3 Maja 2. Niestety w obu poradniach nie ma możliwości uzyskania porady w trybie interwencyjnym. W czerwcu 2021 r. czas oczekiwania na pierwszą wizytę u psychiatry w Poradni Zdrowia Psychicznego wynosił około 6 miesięcy. Można tam też uzyskać również bezpłatną pomoc psychologiczną, gdzie na pierwszą wizytę trzeba czekać około 3 miesięcy. Niestety w powiecie piotrkowskim, w ramach Narodowego Funduszu Zdrowia nie ma możliwości skorzystania z wizyty u psychiatry dziecięcego. Istnieje możliwość umówienia wizyty prywatnej, na którą trzeba oczekiwać ok. 2 miesięcy. Niestety nie każdą rodzinę stać jest na taki wydatek. Możliwe jest ubieganie się o środki z pomocy społecznej na leczenie specjalistyczne. Takie działanie jednak zawsze wymaga dodatkowego czasu i wysiłku, czego ofiary przemocy nie posiadają.

Biorąc pod uwagę dane sprzed kilku lat, czas oczekiwania osoby dorosłej do psychiatry wydłużył się o około 2 miesiące, natomiast zabrakło możliwości bezpłatnej konsultacji z psychiatrą dziecięcym, jaka była do 2019 roku.

Poradnictwo psychiatryczne w odniesieniu do osób doświadczających przemocy ma szczególne znaczenie. Jest to grupa narażona na występowanie szeregu zaburzeń psychicznych, będących konsekwencją doświadczeń związanych z przemocą, w tym zaburzeń lękowych, depresyjnych czy zespołu stresu pourazowego (PTSD). Hospitalizacja nie zawsze jest możliwa, szczególnie w grupie kobiet-matek mających pod opieką małe dzieci.

6.6. Diagnoza dostępność do poradnictwa psychologicznego na terenie Powiatu Piotrkowskiego

Choć rola psychologa jest coraz bardziej powszechna i doceniana, nadal nie w każdej gminie mieszkańcy mogą bezpłatnie skorzystać z poradnictwa psychologicznego.

Zgodnie z informacjami zawartymi w tabeli nr 8 w gminach Aleksandrów, Sulejów i Grabica nie ma możliwości umówienia się na taką wizytę. W pozostałych gminach dostępność jest ograniczona, gdyż jest to zazwyczaj kilka godzin w miesiącu.

Tabela nr 8. Dostępność poradnictwa psychologicznego dla osób będących w kryzysie, w poszczególnych gminach z terenu powiatu piotrkowskiego.

GMINA	PONIEDZIAŁEK	WTOREK	ŚRODA	CZWARTEK	PIĄTEK	SOBOTA	NIEDZIELA
Aleksandrów	brak						
Czarnocin		11.00-15.00					
Gorzkowice	3 godziny w miesiącu (zgodnie z harmonogramem GOPS)						
Grabica	brak						

Lęki Szlacheckie		12.00-16.00					
Moszczenica				pierwszy czwartek miesiąca 8.00-15.00			
Ręczno	4 godziny w miesiącu (zgodnie z harmonogramem GOPS)						
Rozprza				13.30-17.30			
Sulejów	brak						
Wola Krzysztop.				co drugi czwartek miesiąca 16.00-19.00			
Wolbórz		17.00-20.00		15.00-19.00			
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Tryb.	7.30-18.00	7.30-15.30	7.30-18.00	7.30-15.30	7.30-15.30		

Źródło: Dane statystyczne otrzymane z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego.

Z powyższych danych można wysunąć wniosek, że problemem jest brak możliwości uzyskania specjalistycznej pomocy psychologicznej w czasie kiedy najczęściej dochodzi do aktów przemocy domowej tj. godziny wieczorne, nocne i weekendy. Ograniczony jest także zakres dostępnej pomocy, szczególnie w postaci indywidualnej terapii psychologicznej, terapii rodzinnej czy grup wsparcia.

Ze zjawiskiem przemocy domowej, bardzo często zawiązany jest problem uzależnienia od alkoholu. Jak podają różne źródła i statystyki udział przemocy dokonywanej pod wpływem alkoholu waha się od 60% do 96% ujawnionych przypadków przemocy domowej.³ Dlatego tak ważne jest, aby terapia leczenia uzależnienia i współuzależnienia była bezpłatna i łatwo dostępna.

Poniższa tabela przedstawia mapę dostępności tego rodzaju specjalistycznej pomocy.

Tabela nr 9. Dostępność terapii uzależnień dla mieszkańców poszczególnych gmin z terenu powiatu piotrkowskiego.

GMINA	PONIEDZIAŁEK	WTOREK	ŚRODA	CZWARTEK	PIĄTEK	SOBOTA	NIEDZIELA
Aleksandrów					13.00-16.00 co drugi piątek		
Czarnocin	brak						
Gorzkowice	brak						
Grabica				17.00-20.00 (2 x w miesiącu)			
Lęki Szlacheckie	11.45-14.45 (raz w miesiącu)			17.15-20.15 (raz w miesiącu)			
Moszczenica				14.00-17.00			
Ręczno	brak						
Rozprza	brak						
Sulejów	17.00-21.00				17.00-20.00		
Wola Krzysztop.	15.00-18.00			10.00-12.00			

³ Sasal H.D. „Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie” wyd. Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, Warszawa 2006 r. s. 105.

Wolbórz	brak
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Tryb.	brak

Źródło: Dane statystyczne otrzymane z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego

Pośród 11 gmin naszego powiatu, w 5 gminach nie ma możliwości skorzystania z ww. rodzaju terapii. Najlepiej sytuacja wygląda w gminach: Sulejów i Wola Krzysztoporska. Mieszkańcy tych gmin mogą korzystać z terapii leczenia uzależnień i współuzależnieni przez dwa dni w tygodniu, zarówno w godzinach popołudniowych jak i popołudniowych.

Należy zaznaczyć również, iż od sierpnia 2020 r. nie funkcjonuje w Piotrkowie Trybunalskim Poradnia Profilaktyki i Terapii Uzależnień przy PCMD, która znajdowała się przy ul. Armii Krajowej 11. Była tam prowadzona terapia zarówno indywidualna jak i grupowa. Jest to duże ograniczenie pomocy dla osób uzależnionych i współuzależnionych, którzy często czują opór, wstyd a nawet lęk związany z uczestnictwem w terapii, w miejscu swego zamieszkania.

Poradnictwo socjalne dla osób doświadczających przemocy odbywa się za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu, zaś zawodowe Powiatowego Urzędu Pracy w Piotrkowie Trybunalskim przy ulicy Dmowskiego 27.

Z kolei bezpłatne poradnictwo prawne dla osób doświadczających przemocy jest realizowane w formie dyżurów radcy prawnego w każdy czwartek od godziny 15.30 do godziny 19.30 w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, w ramach funkcjonowania Punktu Interwencji Kryzysowej.

6.7. Interwencja Kryzysowa w powiecie piotrkowskim

Interwencja kryzysowa jest działaniem zmierzającym do odzyskania przez osobą dotkniętą kryzysem- zdolności do jego samodzielnego pokonania.

W powiecie piotrkowskim działania z zakresu interwencji kryzysowej realizują ośrodki pomocy społecznej oraz Punkt Interwencji Kryzysowej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim przy ul. J. Dąbrowskiego 7. W ramach działalności PIK świadczona jest pomoc w formie pomocy psychologicznej, prawnej i socjalnej.

Poradnictwo specjalistyczne świadczone jest z reguły w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, jednak w sytuacjach nagłych (np. wypadek drogowy, samobójstwo) lub kiedy osoba/rodzina nie jest w stanie dotrzeć do PCPR, pomoc świadczona jest w miejscu zamieszkania osoby potrzebującej. Do specjalistów można się zapisać osobiście w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie lub telefonicznie. W sytuacjach kryzysowych pomoc udzielana jest w danym momencie, bez konieczności wcześniejszego umówienia.

Informacja o możliwości skorzystania z usług PIK została przekazana do wszystkich gmin powiatu piotrkowskiego. Przy realizacji zadań specjaliści wielokrotnie współpracowali m.in. z policją, ośrodkami pomocy społecznej, sądem opiekuńczym czy pedagogami szkolnymi.

Osoby zgłaszające się do Punktu Interwencji Kryzysowej w Piotrkowie Trybunalskim oczekiwały wsparcia w szczególności w sprawach:

- przemocy domowej,
- rozwodu, separacji,
- uzależnienia od alkoholu, Internetu,
- problemów opiekuńczo-wychowawczych,
- problemów emocjonalnych,
- mieszkaniowych.

Tabela nr. Liczba wszystkich konsultacji specjalistów Punktu Interwencji Kryzysowej

SPECJALISTA	2018	2019	2020	2021
Psycholog	394	470	311	582
Prawnik	136	134	27	56
Pracownik socjalny	2	5	2	3
Suma	532	609	340	641

Źródło: Dane statystyczne otrzymane z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu piotrkowskiego

Liczba porad udzielanych przez specjalistów zatrudnionych w Punkcie Interwencji Kryzysowej pokazuje, że istnieje potrzeba udzielania ww. wsparcia.

Osoby doznające przemocy w trudnej dla siebie sytuacji potrzebują wsparcia, aby wzmocnić swoje kompetencje i lepiej radzić sobie w codziennym życiu.

6.8. Pomoc w zakresie ochrony przed dalszym krzywdzeniem

Ustawa z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw nowelizuje w szczególności ustawę o Policji oraz ustawę o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, znacząco usprawniła postępowanie wobec sprawców przemocy w rodzinie. Do tej pory zakaz kontaktowania się i zbliżania do osoby

pokrzywdzonej leżał w zakresie rozwiązań prawnych realizowanych za pośrednictwem prokuratury i sądu na wniosek policji lub z urzędu.

Obecnie Ustawa daje nowe narzędzie policji i żandarmerii wojskowej w sytuacjach, w których istnieje realne zagrożenie stosowania przemocy tj. pozwala orzec w trybie **natychmiastowego opuszczenia mieszkania** bez względu na to jak wyglądają własności i bez czekania na wyrok sądu. Mundurowi mogą też orzec o **zakazie zbliżania się potencjalnego oprawcy do osoby doznającej przemocy w rodzinie, w trybie natychmiastowym**. Sprawca przemocy może zabrać swoje rzeczy i bez względu na to czy ma się gdzie udać, ma zostawić osoby doznające przemocy w spokoju. Mundurowi mogą wydać - również podczas interwencji - **zakaz zbliżania się potencjalnej osoby stosującej przemoc do osoby doznającej przemocy**. Po wydaniu nakazu opuszczenia mieszkania, osoba podejrzana o stosowanie przemocy w rodzinie ma obowiązek pozostawienia w mieszkaniu wszystkich kluczy. Ponadto w czasie obowiązywania zakazu zbliżania się, policja przynajmniej trzykrotnie sprawdza, czy osoba podejrzana o stosowanie przemocy stosuje się do nałożonego zakazu. Kiedy sprawca lekceważy zakaz, policja może zastosować wobec niego ograniczenie wolności, karę grzywny lub karę aresztu. Zakaz zbliżania się, który jest egzekwowany przez policję, wydawany jest na 14 dni. Na wniosek osoby doznającej przemocy może on zostać przedłużony o kolejne 2 tygodnie. Po upływie miesiąca wkraczają normalne przepisy i osoba doznająca przemocy domowej może być izolowana od osoby podejrzanej o stosowanie przemocy od momentu zaistnienia wspomnianej przemocy aż do środków zastosowanych przez sąd. Pierwsza rozprawa sądowa musi odbyć się w terminie miesiąca. Głównym **celem, któremu ma służyć uchwalona ustawa, jest błyskawiczna pomoc i przerwanie stosowania przemocy wobec osoby doznającej przemocy**. Nowe przepisy wypełniły lukę w polskim systemie prawnym w zakresie zwalczania przemocy domowej.

Ważny jest również aspekt psychologiczny ww. zmiany, gdyż powoduje przeniesienie ciężaru odpowiedzialności za zmianę swojej sytuacji życiowej z osoby doświadczającej przemocy na osobę stosującą przemoc. Częstotliwość i skuteczność stosowania ww. zmiany przepisów w tym zakresie będzie monitorowana i opracowana w kolejnym Programie.

W sytuacjach, w których zagrożone jest bezpieczeństwo członków rodziny doświadczających przemocy, a zastosowany nakaz opuszczenia mieszkania i zakaz zbliżania się osoby podejrzanej o stosowanie przemocy do osoby doznającej przemocy domowej jest niewystarczający, możliwe jest również prawo do uzyskania bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy domowej. W Powiecie Piotrkowskim nie istnieje tego typu placówka. W województwie łódzkim jedyny tego rodzaju specjalistyczny ośrodek znajduje się w Łodzi przy ulicy Franciszkańskiej 85.

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2018-2021 zakładał utworzenie Całodobowego Ośrodka Wsparcia, którego jednym z głównych zadań byłoby zapewnienie osobom dotkniętym przemocą kompleksowej specjalistycznej opieki, a także umożliwienie skorzystania z mieszkania chronionego. Niestety brak środków finansowych zaplanowanych w budżecie Powiatu oraz poszczególnych gmin powiatu, a także niejednolity stosunek przedstawicieli gmin do tego przedsięwzięcia uniemożliwiło jego realizację. Biorąc pod uwagę ww. okoliczności oraz korzystną dla ofiar przemocy zmianę przepisów prawnych odstąpiono od realizacji tworzenia Całodobowego Ośrodka Wsparcia na terenie Powiatu Piotrkowskiego.

Długofalowe i kompleksowe rozwiązania problemu przemocy domowej niejednokrotnie wymaga pomocy w uzyskaniu mieszkania socjalnego. Zadanie to leży głównie w gestii gmin, wiadomo jednak, że na terenie gmin powiatu piotrkowskiego brakuje lokali socjalnych.

Podsumowując powyższe informacje dotyczące zakresu pomocy dla osób doświadczających przemocy domowej na terenie Powiatu Piotrkowskiego, można sformułować następujące wnioski:

1. Brak dostępu dla osób doświadczających przemocy domowej do kompleksowego, całodobowego poradnictwa specjalistycznego i wsparcia.
2. Brak możliwości zapewnienia osobom doświadczającym przemocy domowej schronienia oraz trudności w uzyskaniu mieszkania socjalnego.
3. Brak instytucji, która mogłaby koordynować w sposób ciągły (całodobowy) i efektywny działania wszystkich służb zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy domowej.

7. Sprawozdanie z realizacji powiatowego programu przeciwdziałania przemocy oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, szkole i środowisku lokalnym na lata 2018-2021

Wcześniej obowiązujący Program Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, Szkole i Środowisku Lokalnym w Powiecie Piotrkowskim na lata 2018-2021 został wprowadzony uchwałą Nr XXXVIII/325/18 Rady Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 31 stycznia 2018 roku. Sprawozdanie z jego realizacji w poszczególnych latach jego obowiązywania przedstawione jest poniżej.

2018 rok

Lp.	Nazwa zadania	Działanie	Wskaźnik	Realna wartość wskaźnika	Realizacja
1.	Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa oraz uwrażliwienie na problem przemocy	Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych na temat zjawiska	Liczba przekazanych materiałów informacyjnych	3	Materiały informacyjne na temat zjawiska przemocy w rodzinie tj. plakaty, ulotki, informatory, zakładki

		przemocy w rodzinie (plakaty, ulotki, informatory, zakładki)	Liczba kampanii		rozpowszechniane są na bieżąco przez pracowników PCPR przy okazji wizyt w OPS-ach, szkołach itp.
		Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na rzecz przeciwdziałania przemocy lub włączenie się do obchodów ogólnopolskich np. 19 dni przeciwko przemocy			
2.	Zapobieganie negatywnym wzorcom społecznym, rozwijanie kompetencji rodzicielskich oraz promowanie postaw wolnych od przemocy	Zlecenie przeprowadzenia szkolenia w ramach profilaktyki przemocy dla rodziców i dzieci (dla osób pracujących z rodzinami, w których występuje zjawisko przemocy)	Liczba zorganizowanych szkoleń	0	W 2018 roku nie odbyło się szkolenie z powodu długotrwałej nieobecności pracownika odpowiedzialnego za realizację zadania.
3.	Zwiększenie skuteczności działań na rzecz pomocy osobom doświadczającym pomocy poprzez rozwój współpracy instytucjonalnej.	Współpraca z instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy z terenu piotrkowskiego	Liczba spotkań, konsultacji, wspólnych przedsięwzięć	0	W 2018 roku nie odbyło się spotkanie Stałej Grupy Roboczej z powodu długotrwałej nieobecności pracownika odpowiedzialnego za realizację zadania.
4.	Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty pomocowej dla ofiar przemocy	Pomoc specjalistyczna w postaci poradnictwa: psychologicznego, prawnego, socjalnego	Liczba udzielonych porad psychologicznych, prawnych i socjalnych	532	W 2018 r. udzielono 394 porad psychologicznych, 136 porad prawnych i 2 porady socjalne
4.	Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w obszarze przeciwdziałania przemocy	Udział w specjalistycznych szkoleniach i kursach z zakresu przeciwdziałania przemocy, pracy z osobą doznającą przemocy i stosującą przemoc	Liczba odbytych szkoleń	1	W 2018 r. jeden pracownik PIK uczestniczył w 3-dniowym szkoleniu na temat wsparcia ofiar handlu ludźmi (październik).

5.	Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno - edukacyjnych dla sprawców przemocy	Organizacja i koordynacja realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	Liczba osób biorących udział w programie korekcyjno-edukacyjnym	3	Program w 2018 r. organizowany był od lipca do listopada, przez PCPR przy współpracy z Panią Anetą Markiewicz. Wzięło w nim udział 3 mężczyzn
----	---	---	---	---	---

2019 rok

Lp.	Nazwa zadania	Działanie	Wskaźnik	Realna wartość wskaźnika	Realizacja
1.	Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa oraz uwrażliwienie na problem przemocy	Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie (plakaty, ulotki, informatory, zakładki)	Liczba przekazanych materiałów informacyjnych	3	Materiały informacyjne na temat zjawiska przemocy w rodzinie tj. plakaty, ulotki, informatory, zakładki rozpowszechniane są na bieżąco przez pracowników PCPR przy okazji wizyt w OPS-ach, szkołach itp.
		Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na rzecz przeciwdziałania przemocy lub włączenie się do obchodów ogólnopolskich np. 19 dni przeciwko przemocy	Liczba kampanii		
2.	Zapobieganie negatywnym wzorcom społecznym, rozwijanie kompetencji rodzicielskich oraz promowanie postaw wolnych od przemocy	Zlecenie przeprowadzenia szkolenia w ramach profilaktyki przemocy dla rodziców i dzieci (dla osób pracujących z rodzinami, w których występuje zjawisko przemocy)	Liczba zorganizowanych szkoleń	1	W 2019 r. zorganizowano szkolenie pt. „Przemoc równieźnicza w szkole” dla pedagogów szkół podstawowych i średnich z terenu powiatu piotrkowskiego Wzięło w nim udział 30 pedagogów.
3	Zwiększenie skuteczności działań na rzecz pomocy osobom doświadczającym pomocy poprzez rozwój współpracy instytucjonalnej.	Współpraca z instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy z terenu piotrkowskiego	Liczba spotkań, konsultacji, wspólnych przedsięwzięć	1	28.06.2019 r. odbyły się warsztaty z zakresu budowania i usprawniania systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych. W spotkaniu uczestniczyli kierownicy GOPS/MOPS oraz przewodniczący zespołów interdyscyplinarnych,

POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ ORAZ OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ W POWIECIE PIOTRKOWSKIM NA LATA 2022 – 2025

					z terenu powiatu piotrkowskiego. W warsztatach udział wzięło 34 osoby .
4	Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty pomocowej dla ofiar przemocy	Pomoc specjalistyczna w postaci poradnictwa: psychologicznego, prawnego, socjalnego	Liczba udzielonych porad psychologicznych, prawnych i socjalnych	609	W 2019 r. udzielono 470 porad psychologicznych, 134 porady prawne i 5 porad socjalnych
5.	Utworzenie Całodobowego Powiatowego Ośrodka Wsparcia, jako instytucji koordynującej działania na rzecz osób w kryzysie oraz doświadczających przemocy w rodzinie w powiecie piotrkowskim	Uruchomienie Całodobowego Ośrodka Wsparcia			Odstąpiono od realizacji zadania w związku z brakiem środków finansowych
6.	Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno - edukacyjnych dla sprawców przemocy	Organizacja i koordynacja realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	Liczba osób biorących udział w programie korekcyjno-edukacyjnym	2	Program w 2019 r. organizowany był od lipca do listopada, przez PCPR przy współpracy z Anetą Markiewicz . Wzięło w nim udział 2 mężczyzn
6.	Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w obszarze przeciwdziałania przemocy	Udział w specjalistycznych szkoleniach i kursach z zakresu przeciwdziałania przemocy, praca z osobą doznającą przemocy i stosującą przemoc.	Liczba odbytych szkoleń	4	W 2019 r. odbyły się 2 szkolenia specjalistyczne z zakresu przeciwdziałania przemocy. W obu z nich uczestniczyli pracownik socjalny oraz psycholog . Szkolenia były zorganizowane przez PCPR w Piotrkowi Tryb.

2020 rok

Lp.	Nazwa zadania	Działanie	Wskaźnik	Realna wartość wskaźnika	Realizacja
1.	Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa oraz uwrażliwienie na problem przemocy	Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie (plakaty, ulotki, informatory, zakładki)	Liczba przekazanych materiałów informacyjnych		Materiały informacyjne na temat zjawiska przemocy w rodzinie tj. plakaty, ulotki, informatory, zakładki rozpowszechniane są na bieżąco przez pracowników PCPR przy okazji wizyt w OPS-ach, szkołach itp.
		Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na rzecz przeciwdziałania przemocy lub włączenie się do obchodów ogólnopolskich np. 19 dni przeciwko przemocy	Liczba kampanii		

2.	Zapobieganie negatywnym wzorcom społecznym, rozwijanie kompetencji rodzicielskich oraz promowanie postaw wolnych od przemocy	Zlecenie przeprowadzenia szkolenia w ramach profilaktyki przemocy dla rodziców i dzieci (dla osób pracujących z rodzinami, w których występuje zjawisko przemocy)	Liczba zorganizowanych szkoleń	0	W 2020 r. ze względu pandemię COVID-19, nie zorganizowano szkolenia dla osób pracujących z rodzinami, w których występuje zjawisko przemocy.
3	Zwiększenie skuteczności działań na rzecz pomocy osobom doświadczającym pomocy poprzez rozwój współpracy instytucjonalnej.	Współpraca z instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy z terenu piotrkowskiego	Liczba spotkań, konsultacji, wspólnych przedsięwzięć	0	W 2020 r. nie odbyło się spotkanie Stałej Grupy Roboczej ze względu na pandemię COVID-19.
3	Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty pomocowej dla ofiar przemocy	Pomoc specjalistyczna w postaci poradnictwa: psychologicznego, prawnego, socjalnego	Liczba udzielonych porad psychologicznych, prawnych i socjalnych	337	W 2020 r. udzielono 311 porad psychologicznych, 24 porad prawnych i 2 porady socjalne
4.	Utworzenie Całodobowego Powiatowego Ośrodka Wsparcia, jako instytucji koordynującej działania na rzecz osób w kryzysie oraz doświadczających przemocy w rodzinie w powiecie piotrkowskim	Prowadzenie Całodobowego Ośrodka Wsparcia	Liczba osób korzystających ze wsparcia	0	Odstąpiono od realizacji zadania w związku z brakiem środków finansowych
5.	Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno- edukacyjnych dla sprawców przemocy	Organizacja i koordynacja realizacji programów korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	Liczba osób biorących udział w programie korekcyjno- edukacyjnym	2	Program w 2020 r. organizowany był od lipca do listopada, przez PCPR przy współpracy z Anetą Markiewicz. Wzięło w nim udział 2 mężczyzn.
6.	Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w obszarze przeciwdziałania przemocy	Udział w specjalistycznych szkoleniach i kursach z zakresu przeciwdziałania przemocy, pracy z osobą doznającą przemocy i stosującą przemoc	Liczba odbytych szkoleń	2	W 2020 r. w szkoleniu specjalistycznym z zakresu przeciwdziałania przemocy tj. pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem, uczestniczyli w nim pracownik socjalny oraz psycholog. Szkolenie przeprowadził pracownik Stowarzyszenia Macierz w Piotrkowie Tryb.

2021 rok

Lp.	Nazwa zadania	Działanie	Wskaźnik	Realna wartość wskaźnika	Realizacja
1.	Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa oraz uwrażliwienie na problem przemocy	Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie (plakaty, ulotki, informatory, zakładki) Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na rzecz przeciwdziałania przemocy lub włączenie się do obchodów ogólnopolskich np. 19 dni przeciwko przemocy	Liczba przekazanych materiałów informacyjnych Liczba kampanii	3	Materiały informacyjne na temat zjawiska przemocy w rodzinie tj. plakaty, ulotki, informatory, zakładki rozpowszechniane są na bieżąco przez pracowników PCPR przy okazji wizyt w OPS-ach, szkołach itp.
1.	Zapobieganie negatywnym wzorcom społecznym, rozwijanie kompetencji rodzicielskich oraz promowanie postaw wolnych od przemocy	Zlecenie przeprowadzenia szkolenia w ramach profilaktyki przemocy dla rodziców i dzieci (dla osób pracujących z rodzinami, w których występuje zjawisko przemocy)	Liczba zorganizowanych szkoleń	1	Dnia 03.12.21 r. przeprowadzono szkolenie pt. „ <i>Jak rozpoznać przemoc wobec dziecka i na nią reagować?</i> Obowiązki pedagoga szkolnego ” w którym udział wzięło 12 pedagogów z powiatu piotrkowskiego
2	Zwiększenie skuteczności działań na rzecz pomocy osobom doświadczającym pomocy poprzez rozwój współpracy instytucjonalnej.	Współpraca z instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy z terenu piotrkowskiego	Liczba spotkań, konsultacji, wspólnych przedsięwzięć	1	W dniu 26.10.2021 r. odbyło się szkolenie pt. „ <i>Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie-grupy robocze w praktyce</i> ” dla pracowników ośrodków pomocy społecznej, w którym udział wzięło 27 osób.
3	Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty pomocowej dla ofiar przemocy	Pomoc specjalistyczna w postaci poradnictwa: psychologicznego, prawnego, socjalnego	Liczba udzielonych porad psychologicznych, prawnych i socjalnych	641	W 2021 r. udzielono 581 porad psychologicznych, 56 porad prawnych i 3 porady socjalne
4.	Utworzenie Całodobowego Powiatowego Ośrodka Wsparcia, jako instytucji koordynującej działania na rzecz osób w kryzysie oraz doświadczających przemocy w rodzinie w powiecie piotrkowskim	Prowadzenie Całodobowego Ośrodka Wsparcia	Liczba osób korzystających ze wsparcia	0	Odstąpiono od realizacji zadania w związku z brakiem środków finansowych

5.	Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno- edukacyjnych dla sprawców przemocy	Organizacja i koordynacja realizacji programów korekcyjno- edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	Liczba osób biorących udział w programie korekcyjno- edukacyjnym	0	W 2021 r. z powodu braku osób chętnych program korekcyjno- edukacyjny nie był realizowany
6.	Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w obszarze przeciwdziałania przemocy	Udział w specjalistycznych szkoleniach i kursach	Liczba odbytych szkoleń	1	W 2021 r. jeden pracownik PIK uczestniczyli w szkoleniu specjalistycznym z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
7.	Dokonanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie i środowisku lokalnym	Zebranie danych dotyczących przemocy na terenie powiatu piotrkowskiego	Liczba uzyskanych informacji	1	Przeprowadzono diagnozę zjawiska przemocy w celu m.in. przygotowania Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy na kolejne lata.

Wnioski i kierunki oddziaływań w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w powiecie piotrkowskim

Diagnoza problemu przemocy w powiecie piotrkowskim dokonana w oparciu o zebrane dane i istniejącą wiedzę oraz doświadczenia z realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Piotrkowskim na lata 2018-2021, pozwala na sformułowanie następujących kierunków działań:

1. Konieczność kontynuacji działań z zakresu profilaktyki, edukacji i podnoszenia świadomości społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy domowej, jego konsekwencji i uwarunkowań.
2. Podjęcie dalszych starań w kierunku utworzenia Całodobowego Ośrodka Wsparcia, jako instytucji koordynującej działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w powiecie piotrkowskim.
3. Podnoszenie poziomu i zakresu profesjonalnej pomocy dla osób doświadczających przemocy. Zwiększenie skuteczności oddziaływań w odniesieniu do osób, co do których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc domową.
4. Zacieśnianie współpracy między instytucjami i organizacjami zobligowanymi do podejmowania działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w celu podnoszenia skuteczności oddziaływań.
5. Monitorowanie zjawiska przemocy na terenie powiatu piotrkowskiego w celu efektywnego planowania dalszych działań w obszarze przeciwdziałania przemocy.

8. Cele i zadania Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2022-2025

8.1. Ogólne założenia Programu

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Powiecie Piotrkowskim na lata 2022 – 2025 jest czwartym dokumentem w zakresie

przeciwdziałania zjawisku przemocy opracowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim i jest kontynuacją wcześniejszego Programu obowiązującego w latach 2018-2021.

Cele oraz zadania ujęte w Programie zostały określone na podstawie wytycznych zawartych w Krajowym oraz Wojewódzkim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Ponadto odzwierciedlają zadania przypisane dla powiatu w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

8.2 Cele szczegółowe, działania, realizatorzy Programu

Celem głównym Programu jest ograniczenie występowania zjawiska przemocy domowej wśród mieszkańców powiatu piotrkowskiego.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację poniższych **celów szczegółowych**:

1. Zapobieganie występowaniu przemocy domowej poprzez podnoszenie świadomości społecznej.
2. Podwyższenie jakości i skuteczności pomocy dla osób doświadczających przemocy.
3. Zmianę zachowań i postaw wobec przemocy domowej.
4. Monitorowanie zjawiska występowania przemocy domowej.

Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oparty będzie na:

- 1) poradnictwie specjalistycznym, w tym prawnym, psychologicznym, pedagogicznym, rodzinnym i socjalnym,
- 2) działalności Punktu Interwencji Kryzysowej,
- 3) pomocy terapeutycznej dla osób doznających przemocy i grupach wsparcia dla osób doświadczających przemocy domowej,
- 4) pomocy psychologicznej i pedagogicznej dla dzieci doznających przemocy domowej,
- 5) pracy interdyscyplinarnych zespołów ds. przeciwdziałania przemocy domowej we wszystkich gminach powiatu,
- 6) realizacji programu korekcyjno - edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową,
- 7) ścisłej współpracy z różnymi instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, ze szczególnym uwzględnieniem ośrodków pomocy społecznej, sądu i policji.

Głównym elementem Programu na poziomie realizacji jest **harmonogram działań – załącznik nr 1 do Programu**, który uwzględnia cele szczegółowe oraz działania jakie będą podejmowane w ramach zaplanowanych zadań, wskaźniki mierzące osiągnięcie zamierzonego celu, realizatorów Programu, instytucje współpracujące oraz koszt i termin realizacji poszczególnych zadań.

Adresatami Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lata 2022-2025 są:

1. Mieszkańcy Powiatu Piotrkowskiego
2. Osoby dotknięte przemocą domową
3. Osoby stosujące przemoc domową
4. Służby i instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem przemocy domowej

8.3. Źródła finansowania programu

Zakłada się, że niniejszy program będzie finansowany w różnych formach, z wykorzystaniem wielu źródeł finansowania, wskazanych na poziomie ogólnym z uwagi na ramowy charakter programu oraz konieczność corocznego planowania szczegółowego harmonogramu realizacji zadań w danym roku.

Część środków, przeznaczona na realizację zadań samorządu szczebla powiatowego wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz na wspieranie organizacji pozarządowych będzie pochodziła z budżetu samorządu powiatu oraz – jak zakładamy – partnerów uczestniczących w realizacji konkretnych przedsięwzięć.

Program przewiduje m.in. zadania, które będą finansowane i współfinansowane przez gminy oraz instytucje funkcjonujące w ramach systemu przeciwdziałania przemocy.

Źródłem finansowania może być również budżet państwa, z którego pochodzą środki przeznaczone na realizację zadań powiatów z zakresu administracji rządowej.

Uwzględnia się również rzeczowe wkłady własne instytucji i organizacji zaangażowanych w realizację programu oraz możliwość tworzenia projektów finansowanych ze środków unijnych.

8.4. Monitoring i ewaluacja programu

Za monitorowanie i ewaluację Programu odpowiada Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Monitorowanie realizacji programu odbywać się będzie poprzez zbieranie kluczowych informacji wskazanych jako mierniki (wskaźniki) realizacji zadania i osiągnięcia zakładanego rezultatu.

Na podstawie tych informacji opracowywane będą sprawozdania roczne z realizacji Programu, które w pierwszej kolejności przedkładane będą Zarządowi Powiatu, a następnie Radzie Powiatu Piotrkowskiego w postaci raportu z realizowanych działań – do końca I kwartału roku następnego.

Dla zbadania skuteczności programu, w trakcie jego realizacji oraz po jej zakończeniu przeprowadzona zostanie ewaluacja.

Szersze spojrzenie na program oraz sposób jego wdrażania dokonane w drodze identyfikacji i oceny celów, sposobów realizacji, długofalowych efektów programu dostarczy wniosków, co do

skuteczności programu oraz ewentualnych potrzeb związanych z wzmocnieniem oddziaływania programu, usprawnienia procesów zarządzania czy modyfikacji lub zmian kierunków działań.

Program zawiera cele, które są zróżnicowane pod kątem wskaźników ich realizacji.

Głównym celem ewaluacji zatem będzie uzyskanie precyzyjnych informacji na temat stopnia osiągnięcia założonych celów, a w konsekwencji założonych rezultatów działań.

Zakończenie

Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej realizowany konsekwentnie powinien stopniowo przyczyniać się do wzrostu świadomości na temat zjawiska przemocy zarówno wśród osób, które jej doświadczają lub stosują, ale także wśród ogółu społeczeństwa zwiększając w ten sposób prawdopodobieństwa ujawnienia sytuacji przemocy domowej i tym samym przerywać błędne koło przemocy.

Nie sposób tego dokonać działając w izolacji. Bardzo ważne jest współdziałanie wszystkich instytucji lokalnych zaangażowanych w proces przeciwdziałania przemocy.

Skuteczna wymiana informacji i interdyscyplinarne działanie może pomóc w stworzeniu prężnego, a przede wszystkim skutecznego, systemu przeciwdziałania przemocy. Dlatego tak ważne jest kontynuowanie dalszej ścisłej współpracy z każdą z gmin i wspólne podejmowanie działań na rzecz ochrony osób doznających przemocy w rodzinie.

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym przemocą poprzez:

1. Wzmocnienie i upowszechnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej .
2. Podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy domowej.
3. Usprawnienie systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą, w tym:
 - udzielenie profesjonalnej pomocy osobom dotkniętym przemocą domową i osobom stosującym przemoc domową,
 - zwiększenie dostępności do pomocy specjalistycznej osobom i rodzinom doświadczającym przemocy, w tym zapewnienie miejsc w całodobowych placówkach udzielających pomocy.
4. Podniesienie jakości udzielanej pomocy, w tym:
 - podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej,
 - zintensyfikowanie i podniesienie jakości działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową.
5. Zacieśnienie systemu współpracy między instytucjami.

Szczegółowy harmonogram realizacji zadań w ramach Programu przedstawia Załącznik nr 1.

**Przewodniczący Rady
Powiatu w Piotrkowie Trybunalskim**

Bernard Matyszewski

Załącznik nr 1

do Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej
oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Piotrkowskim na Lata 2022 – 2025

**HARMONOGRAM DZIAŁAŃ
W RAMACH REALIZACJI POWIATOWEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
ORAZ OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ W POWIECIE PIOTRKOWSKIM NA LATA 2022 – 2025**

CEL SZCZEGÓŁOWY 1

Zapobieganie występowaniu przemocy domowej poprzez podnoszenie świadomości społecznej

Lp.	Nazwa zadania	Działanie	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
1.	Podnoszenie poziomu wiedzy społeczeństwa oraz uwrażliwienie na problem przemocy	Rozpowszechnianie materiałów informacyjnych na temat zjawiska przemocy domowej (plakaty, ulotki, informatory, zakładki)	Liczba przekazanych materiałów informacyjnych	PCPR	Wydział Promocji Starostwa Powiatowego, urzędy gminy, ośrodki pomocy społecznej, szkoły, ośrodki zdrowia, GKRPA z terenu Powiatu Piotrkowskiego	W ramach istniejących zasobów	Zadanie ciągłe
		Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na rzecz przeciwdziałania przemocy lub włączenie się do obchodów ogólnopolskich np. 19 dni przeciwko przemocy.	Liczba kampanii				
2.	Zapobieganie negatywnym wzorcom społecznym, rozwijanie kompetencji rodzicielskich oraz promowanie postaw wolnych od przemocy	Zlecenie przeprowadzenia szkolenia w ramach profilaktyki przemocy dla rodziców i dzieci (dla osób pracujących z rodzinami, w których występuje zjawisko przemocy)	Liczba zorganizowanych szkoleń	PCPR	Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, przedszkola, szkoły, ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Piotrkowskiego	10.560 zł	2022
						10.560 zł	2023
						10.560 zł	2024
						10.560 zł	2025

CEL SZCZEGÓŁOWY 2

Podwyższenie jakości i skuteczności pomocy dla osób doświadczających przemocy

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
1.	Zwiększenie skuteczności działań na rzecz pomocy osobom doświadczającym przemocy poprzez rozwój współpracy instytucjonalnej.	Współpraca z instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy z terenu powiatu piotrkowskiego	Liczba spotkań, konsultacji, wspólnych przedsięwzięć	PCPR	Policja, Sąd, Prokuratura, Służba Kuratorska, ośrodki pomocy społecznej, zespoły interdyscyplinarne ośrodki zdrowia, GKRPA z terenu Powiatu Piotrkowskiego	W ramach zasobów własnych	Zadanie ciągłe
2.	Zwiększenie dostępności i różnorodności oferty pomocowej dla osób doświadczających przemocy	Pomoc specjalistyczna formie terapii i poradnictwa: psychologicznego, prawnego, socjalnego	Liczba porad	PCPR PIK	Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Piotrkowskiego	31.300 zł	2022 r.
						31.300 zł	2023 r.
						31.300 zł	2024 r.
						31.300 zł	2025 r.
							2020 r.
3.	Podnoszenie kwalifikacji osób zatrudnionych w obszarze przeciwdziałania przemocy	Udział w specjalistycznych szkoleniach i kursach z zakresu przeciwdziałania przemocy, pracy z osobą doświadczającą przemocy i stosującą przemoc	Liczba odbytych szkoleń	PCPR	RCPS w Łodzi, Instytucje szkolące	1.000,00	2022
						1.000,00	2023
						1.000,00	2024
						1.000,00	2025

CEL SZCZEGÓŁOWY 3

Zwiększenie efektywności działań w odniesieniu do osób stosujących przemoc domową

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
1.	Zapewnienie dostępu do programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy	Organizacja i koordynacja realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	Liczba osób uczestniczących w programach korekcyjno-edukacyjnych, ustalana na podstawie przekazanego przez gminy powiatu piotrkowskiego corocznego zapotrzebowania na realizację programu	PCPR	ŁUW, Instytucje realizujące programy korekcyjno-edukacyjne, ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Piotrkowskiego	2.600 zł 2.600 zł 2.600 zł 2.600 zł	2022 r. 2023 r. 2024 r. 2025 r.

CEL SZCZEGÓŁOWY 4

Monitorowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Piotrkowskiego

Lp.	Nazwa zadania	Działalność	Wskaźnik	Realizator	Instytucja/organizacja współpracująca	Koszt realizacji w złotych	Termin realizacji
1.	Dokonanie diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie i środowisku lokalnym	Zebrań danych dotyczących przemocy na terenie Powiatu Piotrkowskiego	Liczba uzyskanych informacji	PCPR	Policja, Sąd, Prokuratura, Służba Kuratorska, ośrodki pomocy społecznej, szkoły, zespoły interdyscyplinarne, ośrodki zdrowia, GKRPA z terenu Powiatu Piotrkowskiego	w ramach zasobów własnych	I półrocze 2025 roku